

ABC
HAZ
*

Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna

Beszéd, olvasás, fogalmazás

3. osztály – Első félév

Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna

Beszéd, olvasás, fogalmazás

munkafüzet • 3. osztály

Első félév

Tizenkilencedik, változatlan kiadás

Mozaik Kiadó – Szeged, 2019

SZÖVEGÉRTELMEZÉS

Jó tanácsok

1. Az olvasmány címéből következtess témájára, szereplőire!
Nézd meg a szöveg írójának nevét is! Olvastál-e már valamit tőle?
Az Olvasmánygyűjtemény végén találsz a *-gal jelölt szavak jelentéseit az *Értelmező kisszótárban*. Keresd meg közülük a szövegbe illőt!
2. A Mf. kérdéseire csak a szöveg megismerése után válaszolj!
Ha a kérdés alatt üres vonalat látsz, akkor írásban felelj!
A rajzokat és a hosszabb szövegeket külön füzetbe gyűjtsd!
3. Az Olvasmánygyűjteményben és a Munkafüzetben ☼-gal jelzett szólások, közmondások magyarázatát megtalálod a Mf. 86. oldalán. Tapasztalhatod, hogy nem mindig a szó szerinti jelentésükben használjuk őket. Ismerd meg átvitt értelmüket is!
4. A *Használd, ha lehet!* gyűjteményben választékos szavakat, kifejezéseket találsz. Olvasd el többször őket, hogy megmaradjanak emlékezetedben! (Ha valamelyiknek jelentését nem ismered, kérdezd meg!) Alkalmazd a megtanult szavakat jelentésüknek megfelelően az események vagy az ismeretek elmondásakor!
5. A Mf. 89. oldalán van a *Rokon értelmű szavak* tára. Az olvasmányokhoz készült feldolgozólapok *Használd, ha lehet!* feladatában ♦-gel jelöltük azokat, amelyek szerepelnek ebben a szótárban.

Rövidítések

Ogy. = Olvasmánygyűjtemény
Mf. = Munkafüzet
km. = közmondás
sz. = szólás

Szótárak jelölése

* Értelmező kisszótár (Ogy.)
☼ Szólások, közmondások (Mf.)
♦ Rokon értelmű szavak (Mf.)

A könyvek és a világháló használata

A munkafüzet feladatainak megoldásához szükséged lehet segédkönyvekre is. A könyvtárban találhatod meg őket.

Az **enciklopédia** áttekinthető rendszerbe foglalja valamely tudományág minden fontos ismeretét. Az enciklopédiából kereshetsz választ a téged foglalkoztató kérdésekre. Ezt a könyvfajtát ne folyamatosan olvasd, hanem válaszd ki belőle a téged érdeklő ismereteket, és ezeket tanulmányozd! A keresésben segítségedre lesz az enciklopédia végén található *Tárgymutató*. Benne ábécérendben sorakoznak azok a szavak, fogalmak, amelyekkel kapcsolatban információkat találhatsz a könyvben. A szavak utáni számok oldalszámot jelentenek, megtudhatod, hogy melyik oldalon találsz választ kérdésedre.

A **gyermeklexikon** betűrendbe szedett rövid szócikkekben közli valamennyi tudomány köréből a gyerekeket érdeklő ismereteket. Ezt az értelmező szótárakhoz hasonlóképpen használd!

A világhálón **böngészőprogramok** segítik a kutatást. A tanult témához válassz egy szót vagy szókapcsolatot, amelyet beírhatsz a böngészőbe! Keresd fel a megjelenő **honlapokat**, amelyek érdekes, szórakoztató tartalmukkal bővítik tudásodat. Látogass el a munkafüzet feladataiban ajánlott oldalakra is: itt még többet megtudhatsz a tanult témákról. Mondd el társaidnak, amit a világháló segítségével megtudtál! Az interneten való keresés nehezebb, mint egy lexikonban vagy enciklopédiában kutatni. A bőséges kínálatból csak türelmesen, odafigyelve lehet kiválasztani a fontos információkat. Ne feledkezz meg arról se, hogy a túlzott számítógép-használat veszélyezteti egészséged!

Égig érő mesefa

Beszéd- és olvasásgyakorlás 1.

Ogy. 6. o.

Mf. 46. o.

1. a) Miért örülhetett az öregember az égig érő fának?

b) Minek örülhetnek a gyerekek?

2. Mondjatok a meséből olyan eseményeket, amelyek a valóságban nem történhetnek meg!

3. Kösd össze a kifejezéseket jelentésükkel!

se fia, se borja

növekedni kezd

szárba szökken

megy egyik helyről a másikra

hullajtotta a meséket

nincsen senkije

vándorol

potyogtak róla a mesék

4. a) Miért kapta a kisfiú a Babszem Jankó nevet?

b) Olvasd el a *Babszem Jankó* című verset! (Ogy. 7. o.)

Rajzold le Babszem Jankót, amilyennek elképzeled!

Az oroszlán és az egér

Beszéd- és olvasásgyakorlás 2.

Ogy. 8. o.
Mf. 47. o.

1. Keress az 1. gyakorlólapról a meséhez illő közmondást!

2. Írd a rajzok alá a mese főszereplőinek jellemző tulajdonságait!

3. Két esemény történt különböző időben.

a) Olvassátok föl a két címnek megfelelő eseményt!

1. Az oroszlán könyörületessége

2. Az egér hálája

b) Miért kapcsolható össze a két történet?

4. Mit tanult meg az oroszlán?

Használd, ha lehet!

szundikált, bömbölte, étvágygerjesztő, hatalmas mancsával megragadta, könyörülj, ♦érdeklődött, csillapíthatná étvágyad, megkegyelmezel, visszafizetem jószágod, meghálálod jószágom, megkímélem életed, megesett a szíve rajta, jó tett helyébe jót várj, hálálkoddott, rajtam a sor, megszolgálom jószágod, ♦lebecsültelek

BESZÉD- ÉS OLVASÁSGYAKORLÁS

Jó tanácsok

1. Gyakorold az 1. feladatok mondatain, rövid szövegein:
 - a levegő helyes beosztását;
 - a mondanivaló értelem szerinti tagolását, hangsúlyozását;
 - a jelentésnek megfelelő hanglejtést;
 - a ritmikus beszédet!
2. A 2. feladatban tanuld az olvasmányok és a versek szavainak helyes ejtését, olvasását. Figyelj a hangok időtartamára, az előző évben tanult hangkapcsolatok helyes kiejtésére! Kétféleképpen gyakorolj!
 - a) Olvasd fölülről lefelé a szóoszlopokat!
 - b) Balról jobbra haladva soronként is olvasd el a szavakat!
3. Figyelj a szavak, a szó szerkezetek megszakítás nélküli és érthető hangoztatására! Általában akkor beszélünk helyesen, ha a hangsúlyt a szó, illetve a szó szerkezet elejére tesszük. Az ismétlődő szavakat már egy rátekintéssel fölismerheted és megértheted. Ez jelenti a néma olvasást, ami gyorsítja olvasási tempód, megkönnyíti szövegértésed.
4. A bővülő szó szerkezeteket és mondatokat olvasd a bejelölt tagolásnak megfelelően: | rövid szünetet jelöl, || hosszabb megállást igényel; ez alkalmas több levegő vételére (alaplevegő). Ha megfelelő helyen tartod a szünetet, és pótolod az elhasznált levegőt, ezzel érthetőbbé teszed beszédedet és felolvasásodat. Így könnyebbé válik a folyamatos olvasás és a sorváltás is.
5. A szólások és a közmondások nyelvünk virágai. Az Olvasmánygyűjteményben és a Mf.-ben 🌸-gal jelettek magyarázatát megtalálod a Mf. 86-88. oldalán. Hasznosítsd a *Rokon értelmű szavak* szótárát is! A gyűjteményt használhatod a feladatok megoldásakor.

1.

1. Tanuld meg helyes tagolással, egy-egy levegővételre elmondani!

Segíts magadon, | az lsten is megsegít! || (km.)

Utánozás | majomszokás. || (sz.)

⊗ Jótett helyébe | jót várj! || (km.)

⊗ Jótett helyébe | jót ne várj! (km.)

2. Gyakorold a szavak, a szó szerkezetek olvasását!

a)	éppen	kellett	annyi	úszni
	nappal	mellett	messze	vízbe
	röppent	fullánkját	belepottyant	belőle
	csöppség	belefulladt	visszamászott	jóságodat
	lehuppant	meghallotta	visszafizessem	óvatosság

b)	sűrű fű	sűrű füvet	sűrű fűben
	tűz-víz	tűzet-vizet	tűzzel-vízzel
	hosszú út	hosszú utat	hosszú úton
	ígér, dicsér	ígéret, dicséret	ígérem, dicsérem

3. Megszakítás nélkül olvass egy-egy szó szerkezetet!

a) abban a pillanatban földhöz vágta
abban a pillanatban | a harminc majom földhöz vágta
abban a pillanatban | a harminc majom földhöz vágta a kalapját
Hát abban a pillanatban | a harminc majom is földhöz vágta
a kalapját.

b) azóta is teremnek mesék
a mesefán pedig | azóta is teremnek mesék
az égig érő mesefán pedig | azóta is teremnek mesék
A nagy, | égig érő mesefán pedig | azóta is teremnek mesék.

2.

1. Tanuld meg helyes tagolással, egy-egy levegővétellel elmondani!

⊗ Jól kezdett munka | hamar kész. || (km.)

⊗ Amilyen a munka, | olyan a jutalom. (km.)

⊗ A jó munka, || dicséri a mestert. (km.)

2. Gyakorold a szavak olvasását!

adj	friss	makkot	tehéntől
adja	forrás	tovább	kaszástól
fogadják	onnan	szalonnát	sütőtől
mindjárt	kisebbik	nagyobbik	disznótól
visszaadja	bocsásson	fennhéjázó	fától

3. a) Olvasd helyesen tagolva és folyamatosan!

Disznó, | adj nekem szalonnát, ||
szalonnát viszem sütőnek, | sütő ad nekem kenyeret, ||
kenyeret viszem kaszásnak, | kaszás ad nekem füvet, ||
füvet viszem tehénnek, | tehén ad nekem tejet, ||
tejet viszem cicának, | cica visszaadja farkincámat.

b) Gyakorold a sorváltást: őrizd meg a helyes tagolást!

Disznó, | adj nekem szalonnát, || szalonnát viszem sütőnek, |
sütő ad nekem kenyeret, || kenyeret viszem kaszásnak, | kaszás
ad nekem füvet, || füvet viszem tehénnek, | tehén ad nekem
tejet, || tejet viszem cicának, | cica visszaadja farkincámat.

c) Megszakítás nélkül olvass egy-egy szószerkezetet!

csillapíthatná étvágyadat

csillapíthatná étvágyadat egy kis egér

csillapíthatná hatalmas étvágyadat egy kis egér

Egy ilyen kis egér, | mint amilyen én vagyok, |

úgysem csillapíthatná hatalmas étvágyadat.

SZÖVEGALKOTÁS

Az összefüggő szövegeket külön füzetbe írd!

Élményeink, gondolataink, érzéseink közlése

1. Készülj föl egy nyári élményed elmondására!

Mi lesz a témája? _____

2. Válasszatok a következő témák közül, és adjátok elő szituációs játékkal!

- Reggeli ébredés
- Találkozás a régi osztálytársakkal
- Új gyerek jött az osztályba
- Tanszervásár

3. Hogyan közölte Peti a gondolatait barátjával? _____

Elhatároztam, hogy küldök Ferinek palackpostát. Tudod, nagymama, az olyan, hogy bedobok egy üveget a tengerbe, beleteszek egy cédulát, hogy ha egy hajó megtalálja, jöjjön értem, mert hajótörött vagyok, és már fogytán az ivóvizem meg a kétszersültem. De mifelénk nincsen tenger; ha a Dunába dobom az üveget, elsodorja a víz, és nem találja meg senki.

Ezért egy befőttesüvegbe betettem egy cédulát, jól lekötöttem, és odaadtam Ferinek. Mondtam neki:

– Ez a palackposta. Amikor este megfürdesz, dobd a kádba, ha-lászd ki, és olvasd el, mi van a cédulára írva!

A cédulára az volt írva, hogy

HOLNAP GYERE EL HOZZÁNK JÁTSZANI!

Nagyon jól sikerült a palackposta, mert Feri el is jött.

(Fehér Klára: *Palackposta*)

4. Fogalmazz meghívót barátodnak!

Megszólítással kezd! Hová hívod? Mikorra? Milyen célból? Hozzon-e valamit magával? Végül búcsúzz el, és írd oda a neved!

5. a) Fejezd ki érzelmeidet arcjátékkal, mozdulatokkal!

Pl.: Örülsz az ajándéknak.

Bosszús vagy, mert az orrod előtt ment el a busz.

Megijedtél az utcán neked rontó kutyától.

Csodálkozol valaminek a szépségén. Stb.

b) Próbálj kifejezni más érzelmeket is! Társaid találják ki, mire gondoltál!

6. Képzeld el, hogy külföldön vagy, nem ismered a nyelvet, mégis meg kell értetned magad valahogyan!

a) Próbáld némajátékkal kifejezni, hogy mit szeretnél! (Pantomim)

b) Rajzold le kívánságodat! Külön papírra dolgozz!

7. Rajzolj közismert tájékoztató jeleket, amelyek gondolatokat fejeznek ki!

Pl.: Itt át lehet menni az úttest másik oldalára.

Ezt a ruhaneműt nem szabad gépben mosni.

Vigyázat! Magasfeszültségű áram.

8. Sorold föl, hányféleképpen fejezheted ki gondolataidat!

TARTALOM

SZÖVEGÉRTELMEZÉS

Jó tanácsok	3
A könyvek és a világháló használata	4
Égig érő mesefa	5
Az oroszlán és az egér	6
A macska és az egér	7
A tündér	8
Ludas Matyi	9
A király kenyere	10
Az már nem igaz!	11
Mátyás király meg az öregember	12
Gergő juhász kanala	13
A szépséges nyírfa	14
• Jámbor medve	15
Összefoglalás: a mesék	16
Mese vagy valóság?	17
• Ének az elemekről	18
Hogyan alakult ki a Föld?	18
Pompeji utolsó napja	19
A források keletkezése	21
A sziklából lett kavics	22
Párácska	23
A víz körforgása	24
Van-e elég víz a Földön?	25
A levegő óceánja: a légkör	26
Barát vagy ellenség?	28
• A tűz kialszik	29
Az aranyparázs	30
Meteorológusok	31
Az időjárás	31
Összefoglalás: az élettelen természet	33
Szeretet tojánhéjban	34
Nagy ebéd volt nálunk	34
• Az egyszeri-kétszeri fánk	35
Kenyérmadár	36
A tölgyfa tetején	37
• Kirándulás esőben	38

Hiszen éppen az a klassz!	39
A szánkó	41
Levél a kollégiumba	42
János és Imola	43
Összefoglalás: a család	44

BESZÉD- ÉS OLVASÁSGYAKORLÁS

Jó tanácsok	45
Minden gyakorlólap 1. feladatának célja az értelmet tükröző, helyes szövegtagolás, amely magában foglalja a beszédleghzés, a hangsúlyozás, az artikuláció, a beszéddritmus és a hanglejtés megfelelő alkalmazását is. A 2. feladat szavainak, szó szerkezetének piramis formájú elrendezése a szem látószögének tágitását szolgálja.	
1. Szólásmondások tagolása. A hangok időtartamának helyes ejtése Szó szerkezetek folyamatos olvasása	46
2. Szólásmondások tagolása. A hangok időtartamának és a <i>dj</i> hangkapcsolatoknak helyes ejtése A folyamatos olvasás gyakorlása sorváltáskor	47
3. Szólásmondások tagolása. A hosszú magánhangzók és a <i>dj, nj, tj, lj, nyj</i> hangkapcsolatok helyes ejtése. Mondatfajták hanglejtésének gyakorlása	48
4. Szólásmondások tagolása. Szöveg- és mondatfonetikai eszközök alkalmazása a közlési célnak megfelelően. Szó szerkezetek és összetett szavak olvasása. Mondatfajták megszólaltatása	49
5. Szólásmondások tagolása. Szöveg- és mondatfonetikai eszközök alkalmazása a közlési célnak megfelelően. A hangok időtartamának és a <i>ts</i> hangkapcsolatnak helyes ejtése. Összetett szavak olvasása Mondatok tagolása szavakra. A beszéd hangzóságának fejlesztése	50
6. A vers áthajló sorainak megszakítás nélküli olvasása. Mesék bevezető fordulatának helyes tagolása, a beszédleghzés fejlesztése Ellentétes jelentésű szópárok olvasása, ezek mondatba helyezése	51
7. Verstagolás. Szó szerkezetek folyamatos olvasása. Nyelvi játék	52
8. Áthajló sorok folyamatos olvasása. A hosszú hangok helyes ejtése, azonos tövű szavak olvasása. Bővülő szó szerkezetek helyes tagolása. Folyamatos olvasás sorváltáskor	53
9. Verstagolás. A <i>dj, nj, lj, tj, ts, tsz</i> hangkapcsolatok helyes ejtése Szó szerkezetek folyamatos olvasása mondatokban is	54
10. Verstagolás. Az <i>x</i> betűs szavak olvasása. Összetett mondatok helyesen tagolt olvasása	55

11. Verstagolás. A néma olvasás fejlesztése azonos szavak, szó szerkezetek ismételt olvastatásával Egy gondolat többféle megfogalmazása	56
12. Szólasmondások tagolása. A néma olvasás fejlesztése azonos szavak, szó szerkezetek ismételt olvastatásával. A vessző szerepe a tagolásban és a szövegjelentésben. A szövegjelentés módosítása azonos nyelvi anyag változó tagolásával	57
13. A helyes tagolás és az artikuláció hatása a jelentésre A párbeszéd lejegyzése és megszólaltatása A vessző szerepe az értelem szerinti tagolásban	58
14. A helyes tagolás és az artikuláció hatása a jelentésre Párbeszéd olvasása. A vessző és a pontosvessző szerepe a tagolásban és a szövegjelentésben	59
15. Közmondások értelemnek megfelelő tagolása és hangsúlyozása Összetett szavak olvasása. Szavak jelentésének kikövetkeztetése szövegkörnyezetből. Bővülő mondatok helyes tagolása	60
Beszédturnák – nyelvedzők: a folyamatos gyakorlás anyaga	61

SZÖVEGALKOTÁS

Élményeink, gondolataink, érzéseink közlése	63
A szöveg	65
Rövid üzenetek	69
A hír és a tudósítás	70
A szöveg címe	73
Az anyaggyűjtés módjai	74
A párbeszéd	75
Az elbeszélés	76
A fogalmazás tagolása	78

FÖLMÉRÉSEK

Év eleji fölmérés hangos olvasással: Harminc kalap, harminc majom	83
Év eleji fölmérés önálló olvasással: A méhecske meg a galamb	84

SZÓTÁROK

Szólasok, közmondások magyarázata	86
Rokon értelmű szavak, kifejezések	89
Ellentétes jelentésű szópárok	92
Hangutánzó szók	92